

BIBLIOTEKOS PAŽANGAI:
POKYČIAI BIBLIOTEKOSE
IR VISUOMENĖJE

Poveikio vertinimo tyrimų ataskaita

BIBLIOTEKOS PAŽANGAI: POKYČIAI BIBLIOTEKOSE IR VISUOMENĖJE

Poveikio vertinimo tyrimų ataskaita

Parengė
Išleido
Spauda

Baltijos viešųjų ryšių grupė
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Panevėžio spaustuvė

Bibliotekos pažangai

Parengta ir išleista įgyvendinant projektą „Bibliotekos pažangai“
www.bibliotekospazangai.lt

Projektą įgyvendina:

Lietuvos
nacionalinė
Martyno
Mažvydo
biblioteka

Lietuvos
Respublikos
kultūros
ministerija

TURINYS

ĮŽANGA

„BIBLIOTEKOS PAŽANGAI“ POVEIKIO VERTINIMAS
APIE PROJEKTĄ – BIBLIOTEKININKAI
APIE TYRIMUS

7

„BIBLIOTEKOS PAŽANGAI“: PROJEKTO PUSIAUKELĖ

BIBLIOTEKŲ MODERNIZAVIMAS IR VIEŠŲ INTERNETO PRIEIGŲ PLĖTRA
BIBLIOTEKININKŲ IR LANKYTOJŲ MOKYMAI
AKCIJOS PATRAUKĖ VISUOMENĖS DĖMESĮ

13

POKYČIŲ STATISTIKA

BIBLIOTEKOSE DAUGĖJA VIEŠOS INTERNETO PRIEIGOS VARTOTOJŲ
BIBLIOTEKININKAI IR VARTOTOJAI ĮGYJA INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ĮGŪDŽIŲ
NAUJI IŠŠŪKIAI: KAIMO GYVENTOJAI IR VYRESNIOJI KARTA

17

POKYČIŲ ANALIZĖ

INTERNETAS BIBLIOTEKOSE NAIKINA ATSKIRTĮ
VIEŠA INTERNETO PRIEIGA – PAGALBA SOCIALIAI JAUTRIOMS GRUPĖMS
INTERNETAS – LAISVALAIKIUI, BENDRAVIMUI, SAVIŠVIETAI
PAGRINDINĖ VIEŠOS INTERNETO PRIEIGOS BIBLIOTEKOJE NAUDA – SOCIALINĖ

22

POKYČIŲ TENDENCIJOS

JAUNIMAS NEGALI BE INTERNETO
IŠPLĖSTOS FUNKCIJOS IR NAUJI IŠŠŪKIAI

30

POKYČIŲ VERTINIMAI

BIBLIOTEKŲ APRŪPINIMAS
BIBLIOTEKININKO STATUSAS STIPRĖJA
BIBLIOTEKOS – NAUJA ERDVĖ BENDRAVIMUI

34

ĮŽANGA

„Bibliotekos pažangai“ poveikio vertinimas

Projektas „Bibliotekos pažangai“ pasiekė pusiaukelę. Atliktas ir pirmasis poveikio vertinimas, jo duomenys palyginti su pradine situacija 2008 metais, kuri buvo įvertinta ir užfiksuota per panašų tyrimą. Abiejų tyrimų metu aiškintasi, kokioje dalyje bibliotekų teikiama vieša interneto prieiga, kokie jų darbuotojų naudojimosi internetu įgūdžiai, kas ir kokiais tikslais naudojasi vieša interneto prieiga bei kokią naudą iš to gauna. Atliekant tyrimus daug dėmesio buvo skiriama duomenims apie prioritetinių projekto grupių – neįgaliųjų, bedarbių, senjorų, kaimo žmonių – informacinių technologijų naudojimo įgūdžius ir įpročius surinkti.

Projekto poveikio vertinimo rezultatai iš esmės atskleidžia interneto naudojimo visuomenėje ir bibliotekose tendencijas, o tai padės tikslingai planuoti tolesnę projekto „Bibliotekos pažangai“ veiklą. Taip pat tai proga ir įrankis, galintis padėti atskleisti bibliotekų vertę ir vaidmenį visuomenėje, pagerinti bibliotekų įvaizdį ir paskatinti kuo daugiau žmonių naudotis jų paslaugomis. Valdžiai, nevyriausybiniam sektoriui biblioteka turi tapti svarbia partnere, o paprastiems žmonėms – kasdieniniam jų gyvenimui vertinga institucija, atveriančia vartus į pasaulį. Be to, jauki moderni biblioteka, kurioje naujausiomis technologijomis galima nemokamai bendrauti su visu pasauliu, ne tik praplečia žmonių akiratį, bet atlieka ir svarbią socialinę misiją – mažina skaitmeninę, o kartu ir socialinę atskirtį.

VIEŠĄ INTERNETO PRIEIGĄ ŠIUO METU TEIKIA 83 PROC. ŠALIES BIBLIOTEKŲ.

7

APIE PROJEKTĄ – BIBLIOTEKININKAI

Audronė Likienė,

Pasvalio Mariaus Katiliškio viešoji biblioteka

Projektas „Bibliotekos pažangai“ labai pakeitė viso miesto ir rajono gyvenimą, nes atvėrė didžiules galimybes. Kai prasidėjo mokymai dirbti kompiuteriu, mus užplūdo pagyvenę žmonės – jie nuolat lankosi nuo praėjusių metų lapkričio. Ypač patenkinti pensininkai, kurie pensijas su kortele gali išgryninti bankomatuose – jiems elektroninės bankininkystės pradmenys gyvybiškai būtini. Šiais klausimais mus konsultuoja ir „Swedbank“ banko specialistai. Pasvalyje mokymuose didžiąją dalį sudaro senjorai ir kiti vyresnio amžiaus žmonės.

Be to, mūsų biblioteka tapo naujoviška. Visi buvo įpratę, kad čia čiupinėjame knygą, o kompiuteriai atvėrė kitas galimybes. Žinoma, bibliotekininkams darbo daugiau, bet gyventojams nauda neįkainojama. Kur kitur miestelyje gali geriau nemokamai internete sutvarkyti visus reikalus? Dėl šios pažangos į biblioteką plūstelėjo ir lankytojai, o tai – išlikimo garantas.

Vida Sekonienė,

Ignalinos rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Projekto metu bibliotekos patrauklumas padidėjo, ypač kai atnaujino kompiuterius. Nors jaunimo prie bibliotekos kompiuterių niekada netrūko, bet dabar džiaugiamės, kad užsuka ir pagyvenę bei vidutinio amžiaus žmonės. Juos traukia mokymo kursai.

Be to, biblioteka tapo modernesnė – Ignalinoje mes vieninteliai turime tokius naujus kompiuterius ir tuo didžiuojamės. Bibliotekininkas taip pat tobulėja – anksčiau kompiuteriu naudojosi vadovai ir skyrių vedėjai, o projekto metu juo pradėjo dirbti ir aptarnavimo skyriaus darbuotojai.

Itin džiugu, kad lankytojų srautas bibliotekoje taip pat didėja. Nemažai žmonių ateidavo ir anksčiau, nes veikė internetinė skaitykla, bet dabar užplūdo antroji banga. Internetu žmonės naudojasi įvairiai – jaunimas daug susirašinėja, savaitgalį ateina studentai medžiagos mokslams ieškoti, ypač prieš sesijas. Neretai kreipiamasi ir konsultacijų į bibliotekininkus – dažnai dėl

„Be to, mūsų biblioteka tapo naujoviška. Visi buvo įpratę, kad čia čiupinėjame knygą, o kompiuteriai atvėrė kitas galimybes.“

Audronė Likienė

techninių dalykų. Be to, patys žmonės vieni kitiems padeda, ypač jaunimas.

Vaikų prie kompiuterių daugiau iš socialiai remtinių šeimų. Noras prisėsti prie interneto juos labai drausmina, nes laikas griežtai ribojamas. Paprastai grafikas iš anksto sudaromas savaitei.

Akliesiems ir silpnaregiams įdiegta aklujų programa, sukurtos specialios darbo vietos. Bibliotekos darbuotojai išmokė kompiuteriu dirbti vieną silpnaregę moterį, kuri pradėjo nuo nulio.

Danutė Karlienė, Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Mūsų gyvenimą projektas „Bibliotekos pažangai“ labai pakeitė, nes leido išplėsti elektronines paslaugas. Įkurti nauji viešos interneto prieigos taškai devyniuose filialuose, taip pat sukūrėme naujas kompiuterizuotas darbo vietas savivaldybės bibliotekoje. Be to, įdiegtos naujos paslaugos žmonėms su regos negalia, atsirado galimybė žmonėms bendrauti per programą „Skype“. Tai labai naudinga lankytojams, kurie turi vaikų ar giminių užsienyje. Jaunimas internete labiau domisi žaidimais, tačiau ir tokiu būdu gauna žinių – anglų kalbos, muzikos ir pan.

Mokymai svarbūs visiems – tiek bibliotekininkams, tiek gyventojams. Akcijos taip pat padeda pritraukti daugiau žmonių, o moderni vieta, kur galima ne tik skaityti knygas, gerina ir bibliotekininkų įvaizdį.

Mūsų bibliotekininkai nuolat mokosi – viena grupė projekto organizuotus kursus pavasarį baigė Zarasuose, mokėmės Utenos mokymo centre, neseniai parsivežėme iš Utenos kompiuterius ir galime mokytis savo klasėje.

Dauguma mūsų bibliotekininkų visada siekė tobulėti, o dabar jau gali mokytis ir kitus. Konsultuojame mokesčių deklaravimo, elektroninės bankininkystės ir kitais klausimais, o tai labai naudinga kaimuose gyvenantiems žmonėms.

Dalyvaujant projekte ženkliai padidėjo lankytojų skaičius bibliotekoje – daugiausia tai nauji interneto vartotojai. Lankytojų pritraukia ir akcijos – apie laimėtojus rašė vietos spauda ir žmonės buvo labai patenkinti.

„Dauguma mūsų bibliotekininkų visada siekė tobulėti, o dabar jau gali mokytis ir kitus. Konsultuojame mokesčių deklaravimo, elektroninės bankininkystės ir kitais klausimais, o tai labai naudinga kaimuose gyvenantiems žmonėms.“

Danutė Karlienė

„Miestelio kultūros namai yra apmirę, todėl biblioteka yra ašis aplink kurią sukasi visas kultūrinis gyvenimas. Čia gali susitikti su pažįstamais žmonėmis, pasinaudoti internetu, dalyvauti renginiuose.“

Bedarbis, Panevėžio apskritis

Regina Lukoševičienė, Jonavos rajono savivaldybės viešoji biblioteka

Mūsų bibliotekoje vykstantys skaitmeninio raštingumo kursai grupėse sulaukė didelio susidomėjimo – juos jau baigė šešios grupės, o norinčiųjų išmokti naudotis kompiuteriu dar daug.

Trečiadieniais vykstančios pamokos pritraukia įvairaus amžiaus, išsilavinimo žmonių. Džiugu, kad jonaviečiai mokosi uoliai ir nuosirdžiai. Daugeliui tokios pamokos yra ypač naudingos. Darbo neturintys žmonės tikisi, kad išmokę naudotis internetu galės lengviau rasti darbą, vyresnio amžiaus žmonėms aktuolu elektroniniu paštu bendrauti su užsienyje gyvenančiais vaikais ir anūkais.

Savo darbą vertiname labai atsakingai – stengiamės, kad kursus baigę žmonės pradėtų kompiuteriu naudotis kiekvieną dieną. Džiugu, kad tokių pavyzdžių yra nemažai – kai kurie kursų lankę žmonės įsigijo kompiuterius, kai kurie – kone kasdien ateina į biblioteką ir čia naudojami internetu.

Tačiau labiausiai džiugina grįžtamasis ryšys – juk labai malonu, kai gatvėje sutiktas „studentas“ sveikinasi ir dėkoja už suteiktas žinias.

Šiame leidinyje pristatomus tyrimus Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos užsakymu 2009 m. rugsėjo – 2010 m. kovo mėnesiais atliko UAB „TNS Gallup“. Pokyčiams įvertinti buvo apklausta **1248 šalies bibliotekų, 1055 suaugusių Lietuvos gyventojų, 609 vaikų** (12 – 14 metų amžiaus), **1024 viešosios interneto prieigos vartotojų, 609 bibliotekininkų, 65 bibliotekų vadovų bei 2018 penkių Lietuvos savivaldybių gyventojų**. Tyrimo rezultatai atskleidė šiuos pagrindinius pokyčius:

➤ **Viešą interneto prieigą teikiančių bibliotekų skaičius išaugo trečdaliu.** Viešą interneto prieigą šiuo metu teikia 83 proc. bibliotekų (1038 bibliotekos). Palyginti su praėjusiais metais, viešą interneto prieigą teikiančių bibliotekų dalis išaugo 30 proc.

➤ **Labai padaugėjo viešai interneto prieigai skirtų kompiuterių, ypač kaimuose.** Iš viso tyrime dalyvavusiose bibliotekose šiuo metu yra 4984 viešai interneto prieigai skirtos darbo vietos. Tai yra 82 proc. (2246 vietomis) daugiau nei pernai (2008 m. buvo 2738 vietos).

➤ **Padvigubėjo viešos interneto prieigos vartotojams mokymus organizavusių bibliotekų.** Daugiau nei trečdalis (34 proc., 353 bibliotekos) viešą interneto prieigą turinčių bibliotekų savo vartotojams organizavo IT mokymus. 2008 m. tokius mokymus organizavo 173 bibliotekos.

➤ **Bibliotekose rengiamuose IT mokymuose dalyvavusių viešos interneto prieigos vartotojų skaičius didėja.** Per 2009 metus viešą interneto prieigą teikiančiose bibliotekose naudotis IT apmokyta beveik 8,5 tūkst. lankytojų. Tai pusantro tūkstančio vartotojų daugiau nei 2008 m. (beveik 7 tūkst.).

- Vieša interneto prieiga bibliotekose vis dažniau naudojasi neturintieji galimybių to daryti namuose ar darbe.** Nei namuose, nei darbe galimybės naudotis internetu neturi apie pusė (47 proc.) viešos interneto prieigos vartotojų. Labiausiai viešos interneto prieigos vartotojų gretos išaugo miestuose, kur namuose ar darbe interneto neturinčiųjų skaičius didėjo nuo 35 iki 52 proc.
- Du iš trijų viešos interneto prieigos vartotojų internetu bibliotekoje naudojasi nuolat.** Šiais metais nuo 41 iki 63 proc. išaugo viešos interneto prieigos vartotojų, kurie pagrindine naudojimosi internetu vieta laiko biblioteką.
- 2009 metais vieša interneto prieiga bibliotekose naudojosi dvigubai daugiau naujų vartotojų nei pernai.** Nauji viešos interneto prieigos vartotojai, t.y. tie, kurie vieša interneto prieiga pradėjo naudotis tik pernai, sudaro apie trečdalį visų vartotojų (29 proc.). 2009 m. naujų viešos interneto prieigos vartotojų buvo pritraukta dvigubai daugiau nei 2008 m. (buvo 15 proc.).
- Daugėja suaugusių viešos interneto prieigos vartotojų, kurie naudojami internetu sveikatos ir e.valdžios tikslais.** Jaunimas intensyviau internetu bendrauja arba mokosi, o vyresnio amžiaus vartotojai internetu dažniau naudojami su sveikata, darbu ar e.valdžia susijusiais tikslais.
- Vyresnio amžiaus viešos interneto prieigos vartotojai vis dažniau kreipiasi į bibliotekinius pagalbos.** Dauguma (81 proc.) vartotojų yra kreipęsi pagalbos ar konsultavęsi su bibliotekininkais. Daugiau nei kas penktas viešos interneto prieigos vartotojas (23 proc.) su bibliotekos darbuotojais konsultuojasi nuolat arba dažnai. Darbuotojų konsultacijomis yra patenkinti vis daugiau jaunimo ir vyresnių respondentų.

Išsamūs tyrimų rezultatai skelbiami
internetu svetainėje
www.bibliotekospazangai.lt/tyrimai.

Dėl šių tyrimų galite kreiptis
į projekto „Bibliotekos pažangai“
poveikio vertinimo koordinatore
Ugnę Rutkauskienę el. paštu
ugne.rutkauskiene@bibliotekospazangai.lt.

„BIBLIOTEKOS PAŽANGAI“:
PROJEKTO PUSIAUKELE

„BIBLIOTEKOS PAŽANGAI“: PROJEKTO PUSIAUKELĖ

Bibliotekų modernizavimas ir viešų interneto prieigų plėtra

Pradėjus įgyvendinti projektą „Bibliotekos pažangai“, viešą interneto prieigą teikė mažiau nei 400 šalies bibliotekų – šiuo metu tokių bibliotekų jau yra 1038. Jose įrengtos 4984 viešos interneto prieigos vietos – vidutiniškai po 5 kompiuterius su interneto ryšiu kiekvienoje bibliotekoje.

Projektą „Bibliotekos pažangai“ 2008–2012 m. įgyvendina Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka kartu su Lietuvos kultūros ministerija. Lėšų šiai misijai skiria Billo ir Melindos Gatesų fondas, Lietuvos Vyriausybė ir „Microsoft“ bendrovė. Pastaroji padeda aprūpinti šalies bibliotekas kompiuteriais, interneto ryšiu bei programine įranga. Prie projekto prisideda ir vietos savivalda – savivaldybės gelbsti įrengiant ir palaikant viešą interneto prieigą bei vykdant kitus projekto darbus, o ateityje užtikrins jų tęstinumą.

Pernai internetas aktyviai skverbėsi į kaimą – daugelis kaimo bibliotekų pirmą kartą prisijungė prie interneto, o miestų bibliotekose daugėjo kompiuterizuotų darbo vietų. Be to, beveik pusė viešų interneto prieigą turinčių bibliotekų lankytojams pradėjo teikti bevielio interneto paslaugas. Naujose moderniose darbo vietose patogiau jaučiasi ir turintieji regos negalią – daugiau nei trečdalis vietų miestų bibliotekose jau yra pritaikytos jų poreikiams.

Pažangos pasiekta ir užtikrinant geresnį ryšį: internetas daugelyje šalies bibliotekų tapo spartesnis.

Pernai internetas aktyviai skverbėsi į kaimą – daugelis kaimo bibliotekų pirmą kartą prisijungė prie interneto, o miestų bibliotekose daugėjo kompiuterizuotų darbo vietų.

MOKYMAI KLAIPĖDOS APSKRITIES I.SIMONAITYTĖS
VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS MOBILIOJE KLASĖJE.

Bibliotekininkų ir lankytojų mokymai

Sparti viešų interneto prieigų plėtra ir galimybė pasinaudoti internetu teikiamomis paslaugomis neįmanomos be aktyvaus gyventojų įtraukimo į kompiuterinio raštingumo mokymo programas.

Projekto „Bibliotekos pažangai“ organizuotuose mokymuose jau dalyvavo 1430 bibliotekų darbuotojų, aptarnaujančių viešą interneto prieigą. 88 proc. su prieiga dirbsiančių bibliotekininkų savo darbe jau naudojami kompiuteriu, apie 80 proc. turi pakankamus kompiuterinio raštingumo ir interneto išteklių naudojimo įgūdžius. Didesnių teigiamų permainų projektas atnešė į miesto bibliotekas, kurių darbuotojai buvo pakviesti mokytis pirmiausia, tačiau išmokusių naudotis kompiuteriu ir internetu bibliotekininkų skaičius auga visoje šalyje – per 2009 m. padidėjo 10 proc.

Ypač svarbu skatinti bibliotekininkus įgytas žinias perduoti gyventojams. Tą aktyviau daro bibliotekininkai patys pabaigę projekto mokymus – per 2009 m. informacinių technologijų mokymus surengė beveik dvigubai daugiau bibliotekų nei ankstesniais metais. Tikimasi, kad per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį bus apmokyta 50 tūkst. į bibliotekas ateinančių gyventojų.

Akcijos patraukė visuomenės dėmesį

Užsukti į biblioteką ir įsidrąsinti naudotis internetu ar patobulinti įgūdžius skatino ne tik mokymai, bet ir įvairios akcijos.

Pavyzdžiui, internetinis žaidimas „Paskutinis valdovas“ ragino išmokti naudotis paieška internete, o konkursas „Žinių meistras“ kvietė viešųjų bibliotekų darbuotojus kurti „wiki“ tipo krašto enciklopediją „Graži tu mano“ (www.grazitumano.lt). Poeto Maironio žodžių įkvėpta enciklopedija internete

Tikimasi, kad per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį bus apmokyta 50 tūkst. į bibliotekas ateinančių gyventojų.

„Anksčiau neturėjau, kur pasinaudoti internetu, o dabar galiu tai padaryti bibliotekoje. Pradėjau daugiau bendrauti su tėveliu, kuris gyvena ir dirba užsienyje.“

Vaikas, Marijampolės apskritis

14

jau padėjo tvirtus pamatus: padedant bibliotekiniams sukurtos pirmosios išsamios, nuoširdžios ir informatyvios istorijos apie gražią mūsų gimtinę. Dabar enciklopediją gali pildyti kiekvienas Lietuvos gyventojas.

Vis dėlto didžiausio dėmesio susilaukė akcija „Daina tavo žvaigždei“. Jos metu jaunimas šalies hiphopo, roko ir kitų stilių atlikėjams Gabrieliui Liaudanskui–Svarui, Sauliui Urbonavičiui–Samui, Stanislovui Stavickiui–Stano, Marijonui Mikutavičiui, Alanui Chošnau, grupėms „Biplan“ ir „Saulės kliošas“ siuntė savo kūrybos eiles ir siūlė sukurti originalias dainas apie tai, kaip įveikti bendraamžių patyčias bei nepakantumą vienas kitam. Buvo surengtas koncertas „Daina, kuri saugo“ – jame žinomaisi Lietuvos atlikėjai atliko dainas pagal jaunųjų poetų žodžius. Koncertas Naujųjų metų išvakarėse taip pat buvo parodytas per Lietuvos nacionalinę televiziją.

AKCIJOS „SUKURK DAINĄ ŽVAIGŽDEI“ TIESIOGINĖ TRANSLIACIJA.

POKYČIŲ STATISTIKA

POKYČIŲ STATISTIKA

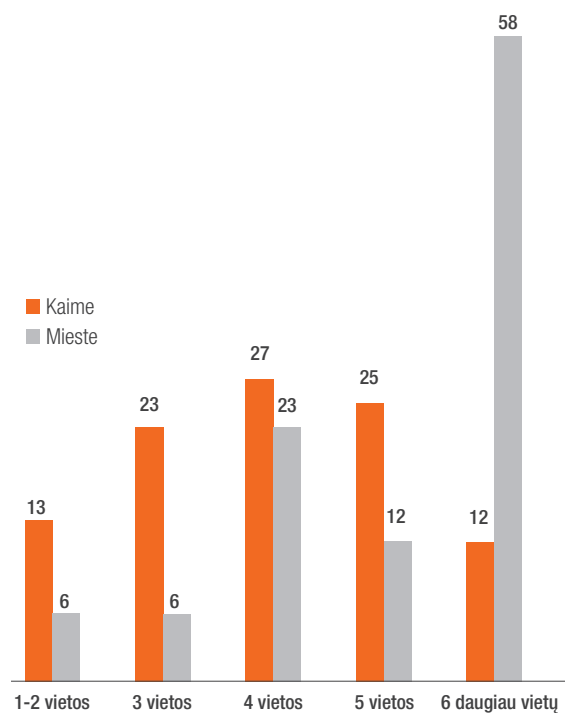
Bibliotekose daugėja viešos interneto prieigos vartotojų

Ekonomikos krizė šalies bibliotekoms buvo skausminga: sutrumpėjo jų darbo laikas, daugelis kaimo bibliotekų nebedirba savaitgaliais.

Vis dėlto bibliotekos ir toliau darbuojasi plėsdamos gyventojams teikiamų paslaugų spektrą. Projekte „Bibliotekos pažangai“ dalyvaujančios bibliotekos pernai sulaukė daugiau nei 200 tūkst. registruotų viešos interneto prieigos vartotojų. Per 2009 metus jų skaičius išaugo 18 tūkst., tai reiškia, kad naujų vartotojų buvo pritraukta beveik dvigubai daugiau nei 2008 metais. Pernai kaime iš esmės daugėjo viešą interneto prieigą turinčių bibliotekų, o mieste didėjo viešos interneto prieigos darbo vietų skaičius.

Per 2009 m. bibliotekose sparčiausiai didėjo prie viešos interneto prieigos prijungtų kompiuterių skaičius. Tyrimo duomenimis, daugiausia tokių darbo vietų šalies bibliotekose buvo įrengta pastaraisiais mėnesiais, t. y. ne anksčiau nei prieš metus. Įgyvendinant projektą „Bibliotekos pažangai“ gerokai padaugėjo bibliotekų, kuriose yra 4 – 6 arba dar daugiau viešai interneto prieigai skirtų darbo vietų.

Vietų su vieša interneto prieiga skaičius bibliotekose 2009 m. (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, bibliotekų faktinė apklausa, 2009

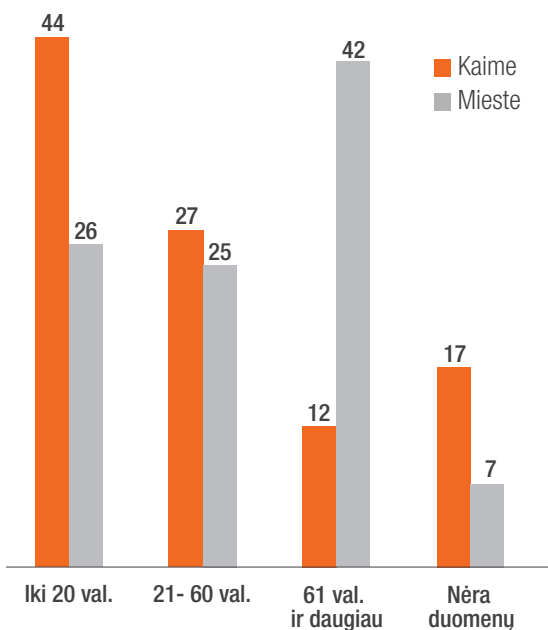
Projekte „Bibliotekos pažangai“ dalyvaujančios bibliotekos pernai sulaukė daugiau nei 200 tūkst. registruotų viešos interneto prieigos vartotojų.

17

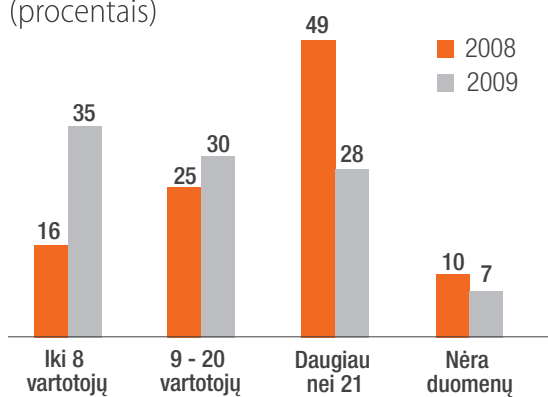
Bibliotekininkai ir vartotojai įgyja informacinių technologijų įgūdžių

Darbuotojų IT mokymams 2009 m. skirtų valandų skaičius (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, bibliotekų faktinė apklausa, 2009

Apmokytų viešos interneto prieigos prieigos vartotojų skaičius bibliotekose (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, bibliotekų faktinė apklausa, 2009

Projektas „Bibliotekos pažangai“ smarkiai prisidėjo prie to, kad ne tik aktyviausieji, bet ir dauguma tiek miesto, tiek kaimo šalies bibliotekininkų išmoko naudotis informacinėmis technologijomis. Per 2009 m. bibliotekos darbuotojų mokymui skyrė daugiau nei 50 tūkst. valandų – šis skaičius per metus padidėjo daugiau nei du kartus.

Dauguma apklaustų bibliotekininkų savo darbo kompiuteriu (77 proc.) ir internetu (75 proc.) įgūdžius vertino kaip pakankamus, iš jų 16 proc. – kaip visiškai pakankamus, tačiau maždaug kas ketvirtas (23 proc.) nurodė, jog įgūdžių dar trūksta. Geriausiai bibliotekininkai įvertino bendruosius darbo su kompiuteriu ir elektroninio laiško siuntimo įgūdžius. Miestuose pastaruoju metu labai pagerėjo ir bibliotekininkų elektroninės komunikacijos bei techninių problemų šalinimo įgūdžiai.

Lankytojams pritraukti į bibliotekas, pasak bibliotekininkų, aktyviausiai naudotos asmeninės skatinimo priemonės – raginimas žodžiu ir asmeniniais pokalbiais, taip pat bibliotekose pakabintais skelbimais ir rengiant mokymus. Bibliotekose, kuriose teikiama vieša interneto prieiga, tiesioginės vartotojų konsultavimo patirties turėjo beveik visi (97 proc.) apklausti bibliotekininkai – tiek miesto, tiek kaimo bibliotekose.

Per 2009 m. bibliotekos darbuotojų mokymui skyrė daugiau nei 50 tūkst. valandų – šis skaičius per metus padidėjo daugiau nei du kartus.

18

Nauji iššūkiai: kaimo gyventojai ir vyresnioji karta

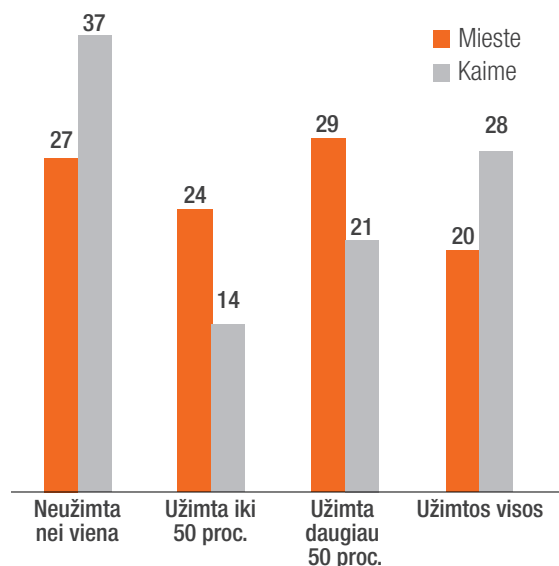
Nors šalyje, ypač kaimo vietovėse, interneto ryšį turinčių bibliotekų bei internetu naudotis mokančių darbuotojų daugėjo, tačiau interneto vartotojų skaičius neauga taip sparčiai, kaip kompiuterių. Toks atotrūkis ryškesnis kaime, be to, jame nepadaugėjo ir informacinių technologijų mokymuose dalyvavusių vietos gyventojų. Vis dėlto ir čia pasitaiko svyravimų: vienu metu kaimo bibliotekose laukia vartotojų eilės, kitu metu – viešos interneto prieigos vietos būna tuščios.

Gyventojų apklausos duomenimis, internetu nesinaudojančių daugiausia yra tarp kaimo gyventojų, 45–74 m. amžiaus grupėje, taip pat senatvės ar negalios pensininkų bei darbingo amžiaus bedarbių. Šių socialinių grupių atstovai, taip pat pradinį ar pagrindinį išsilavinimą turintys asmenys rečiau už kitus naudojami internetu ir neturi tam pakankamai įgūdžių. Ir bibliotekose, ir kitur internetu besinaudojantis jaunimas nesiskiria, o iš suaugusiųjų vieša interneto prieiga bibliotekoje dažniau naudojasi socialinės rizikos grupės: bedarbiai, pensininkai, gaunantieji mažesnes pajamas.

Vis dėlto poreikis naudotis internetu yra, tačiau atrodo, kad dažnam žmogui pritrūksta drąsos ar paskatinimo mokytis naujų technologijų. Net 19 proc. apklaustų kaimo gyventojų teigė, jog ketina pradėti naudotis internetu bibliotekose. Tad projekto „Bibliotekos pažangai“ dar laukia didelis iššūkis – į bibliotekas privilioti kaimo gyventojus, ypač vyresniąją kartą.

Internetu nesinaudojančių daugiausia yra tarp kaimo gyventojų, 45–74 m. amžiaus grupėje, taip pat senatvės ar negalios pensininkų bei darbingo amžiaus bedarbių.

Tyrimo metu bibliotekose užimtų darbo vietų su vieša interneto prieiga dalis (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, bibliotekų faktinė apklausa, 2009

Algimantas Bartkevičius, pensininkas iš Klaipėdos

Skaitmeninio raštingumo kursus baigiau pernai. Prisipažinsiu, kad jie man paliko neišdildomą įspūdį – mokytojai dirbo nuoširdžiai, daug laiko skyrė individualiam darbui su mokiniais. O jų darbas nelengvas – kursus juk lankė vyresnio amžiaus žmonės, kuriems perprasti informacinių technologijų subtilybes yra daug sunkiau nei jaunesniems.

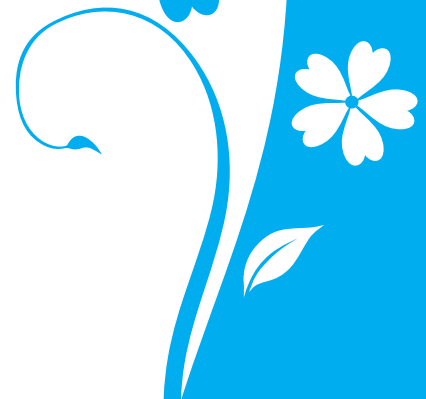
Klaipėdos viešojoje I. Simonaitytės bibliotekoje dirba pasišventę bibliotekininkai – jei kažko nesupranti, jie būtinai prieis ir paaiškins ar parodys. O kai nebijai suklysti, tada bandai eksperimentuoti, mokaisi vieną ar kitą funkciją atlikti pats.

Šiomet sukaks 35 metai, kai dirbu Kalėdų Seneliu – man tai ir pajamų šaltinis, ir smagus užsiėmimas. Tik pramokęs naudotis internetu supratau, kaip jis gali man padėti darbe. Juk internete galima įdėti skelbimą apie Kalėdų Senelio paslaugas, susitarti dėl atvykimo. Tačiau svarbiausia, kad internetu aš galiu bendrauti su vaikais. Juk mažyliui nėra nieko smagiau, kaip išsiųsti laišką Kalėdų Seneliui ir netrukus gauti jo atsakymą.

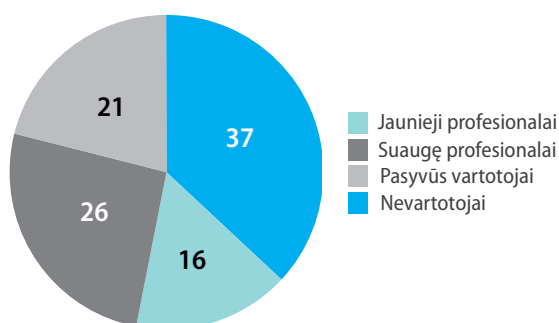
20

POKYČIŲ ANALIZĖ

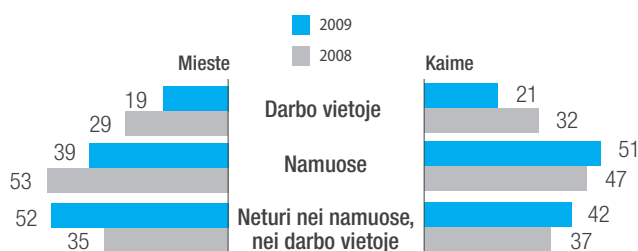
POKYČIŲ ANALIZĖ

Lietuvos gyventojų segmentacija pagal IT raštingumą ir interneto vartojimą (procentais)

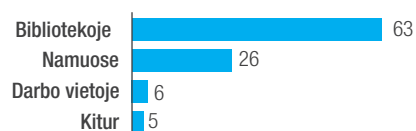
Šaltinis: TNS Gallup, gyventojų apklausa, 2009

Viešos interneto prieigos vartotojai, turintys prie interneto prijungtą kompiuterį (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

Vieta, kurioje viešos interneto prieigos vartotojai dažniausiai naudojami internetu (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

2009 m. gyventojų apklausa parodė, kad du iš trijų Lietuvos gyventojų moka naudotis kompiuteriu. Interneto nei namuose, nei darbe neturi šiek tiek daugiau nei trečdalis šalies gyventojų. Be to, interneto naudojimo intensyvumas labai priklauso nuo kompiuterinio raštingumo – daugiau įgūdžių turintys piliečiai internetu naudojami dažniau ir tam suranda daugiau galimybių.

Internetas bibliotekose naikina atskirtį

Ekonomikos krizė ir augantis nedarbas skaudžiai paveikė Lietuvos gyventojų galimybes nuolat naudotis internetu. 2009 m. nuo interneto izoliuoti – negalintys juo naudotis nei namuose, nei darbe – pasijuto net 47 proc. viešos interneto prieigos vartotojų (2008 m. – 36 proc.). Miestų gyventojai, pajutę interneto stygių, dažniau pradėjo lankytis bibliotekose – naujų viešos interneto prieigos vartotojų per 2009 m. pritraukta dvigubai daugiau nei užpernai. Tad miestų bibliotekas užplūdo jau internetą išbandžiusi, bet laikinai netekusi prieigos gyventojų grupė.

Iš viso apie nemokamą interneto prieigą bibliotekose žino daugiau nei du trečdaliai Lietuvos gyventojų (69 proc.), o ja naudojosi maždaug penktadalis visų suaugusių šalies piliečių. Du iš trijų viešos interneto prieigos vartotojų dažniausiai internetu naudojami bibliotekoje. Juos galime vadinti nuolatniais arba „ištikimais“ viešos interneto prieigos naudotojais.

22

Vieša interneto prieiga – pagalba socialiai jautrioms grupėms

Biblioteka, kurioje galima naudotis nemokamu internetu, ypač svarbi pensininkams, juolab kad dauguma senjorų mėgo lankytis bibliotekose ir anksčiau, nes iš esmės buvo skaitančiųjų knygas karta. Tyrimas parodė, kad daugiau nei pusė senjorų (52 proc.) galimybę nemokamai naudotis internetu turi tik bibliotekoje. Kiek mažesnė dalis neįgalių asmenų (34 proc.) bei bedarbių (35 proc.) nemokamai internetu taip pat naudojami tik bibliotekoje. Beveik kas antras šiuo metu internetu besinaudojantis pensininkas (46 proc.) ar bedarbis (45 proc.) bibliotekoje pradėjo naršyti pastaraisiais metais.

Apklaustų bibliotekininkų įsitikinimu, padidėjęs bibliotekų lankytojų skaičius rodo, kad jie vertina integruotas paslaugas – ne tik interneto ryšį, bet ir galimybę nemokamai išmokti naudotis kompiuteriu ir internetu, o vėliau – ir gauti reikiamą patarimą. Šalia ekonominės naudos (internetas nemokamas) apklausti bibliotekininkai išskyrė ir socialinę viešos prieigos naudą – galimybę palaikyti ryšį su artimaisiais, gauti dominančią informaciją, praleisti laisvalaikį, pabendrauti su panašius poreikius turinčiais žmonėmis ar net palaikyti ryšį su išoriniu pasauliu.

Daugiausiai viešos prieigos vartotojų (64 proc.) nurodo, kad internetu bibliotekoje naudojami todėl, kad ši paslauga yra nemokama. Trečdalis (33 proc.) viešos interneto prieigos vartotojų bibliotekoje naudojami internetu ir todėl, kad to negali daryti namuose. Penktadaliui (22 proc.) viešos interneto prieigos vartotojų svarbi bibliotekos darbuotojų pagalba naudojantis internetu. 39 proc. viešos interneto prieigos vartotojų internetu bibliotekoje naudojami todėl, kad į biblioteką ateina kitų bibliotekos paslaugų – vadinasi, daliai tų, kurie naudojami tradicinėmis bibliotekos paslaugomis, užteko drąsos išbandyti ir internetą.

Daugiausiai viešos prieigos vartotojų (64 proc.) nurodo, kad internetu bibliotekoje naudojami todėl, kad ši paslauga yra nemokama.

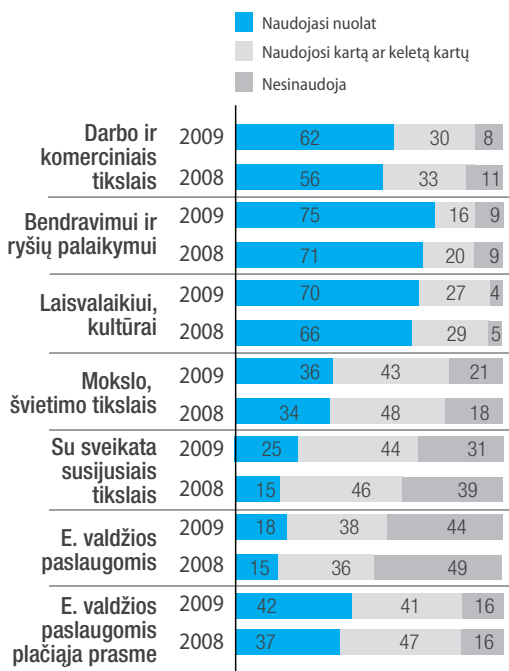
„Kai pradėjau naudotis internetu bibliotekoje, pasijutau kitu žmogumi – tapau linksmesnis, pradėjau labiau pasitikėti savimi.“

**Negalią turintis žmogus,
Panevėžio apskritis**

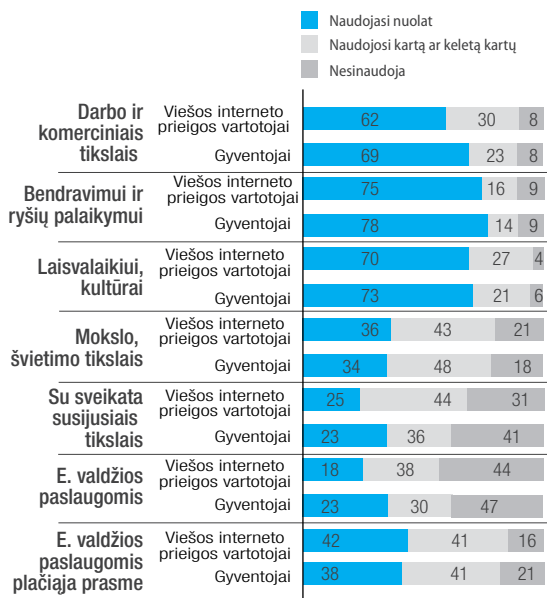

Internetas – laisvalaikiui, bendravimui, savišvietai

Naudojimas internetu įvairiais tikslais (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų ir gyventojų apklausos, 2009

Bibliotekų lankytojai internetu dažniausiai naudojami su laisvalaikiu ir kultūra ar darbu susijusiais tikslais bei bendravimui. Šiais tikslais bent kartą internetu yra naudojęsi 9 iš 10 vartotojų, o dauguma tai daro reguliariai. Tuo tarpu mokslui ir švietimui internetas pasitelkiamas kiek rečiau: šiais tikslais internetu yra naudojęsi 79 proc. vartotojų, o 36 proc. tą daro nuolat. Rečiausiai internetu naudojama sveikatos bei e.valdžios tikslais.

Interneto naudojimas bibliotekose universalėja – lyginant su 2008 metais, viešose interneto prieigose gerokai dažniau naudojama internetu darbo ir komerciniais bei sveikatos tikslais. Ir toliau daugėja lankytojų, bibliotekose besinaudojančių internetu bendravimo bei laisvalaikio ir kultūros informacijos gavimo tikslais.

Jaunesnio amžiaus ir vyresnių respondentų naudojimosi internetu įpročiai skiriasi. Jaunimas internetu daugiausiai bendrauja arba mokosi. Tuo tarpu vyresnio amžiaus vartotojai internetu dažniau naudojami su sveikata, darbu ar e.valdžia susijusiais tikslais. Panašiai intensyviai internetu abiejų grupių atstovai naudojami tik ieškodami kultūrinės ar pramoginės informacijos. Suaugusieji per pastaruosius metus dažniau pradėjo naudoti internetu, norėdami praturtinti laisvalaikį ar tam, kad rastų su sveikata susijusią informaciją. Be to, vyresni viešų interneto prieigų vartotojai dažniau ėmė naudoti internetu darbo ir komerciniais tikslais. Tuo tarpu jaunimo grupėje auga naudojimas internetu e.valdžios paslaugomis bei su sveikata susijusiais tikslais.

Lyginant su šalies gyventojų vidurkiu, viešų prieigų bibliotekose vartotojai internetu dažniau naudojami mokymuisi, atlikdami su darbu susijusias užduotis ar ieškodami informacijos, susijusias su sveikata.

24

Internetu bibliotekose nuo projekto „Bibliotekos pažangai“ pradžios naudojasi daugiau nei penktadalis (21 proc.) suaugusių šalies gyventojų. Nemažai gyventojų, bibliotekoje susipažinę su internetu bei išbandę nemažai jo privalumų, šiandien savarankiškai kompiuteriu dirba namuose arba naršo darbe. Pastaraisiais metais daugėja žmonių, kurie internete nuolat ieško informacijos apie kultūrą ir laisvalaikį, prekes ir paslaugas, sveikatos problemas. Taip pat išaugo ir skambinančių telefonu bei dalyvaujančių socialiniuose tinkluose asmenų skaičius. Lietuvoje bendravimui internetas naudojamas labai sėkmingai.

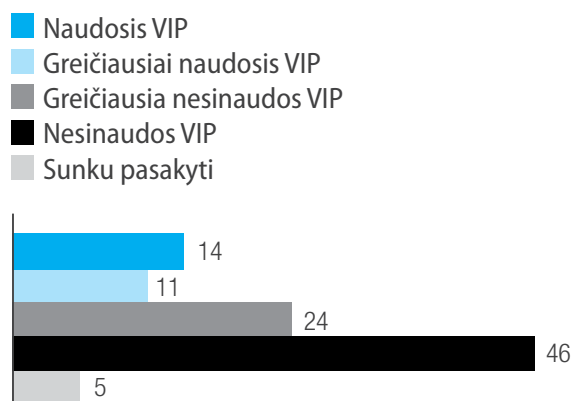
Per artimiausią pusmetį vieša interneto prieiga ketina pasinaudoti dar apie 10 proc. naujų, iki šiol ja nesinaudojusių vartotojų. Malonu tai, kad senatvės ar negalios pensininkai bei bedarbiai internetu bibliotekoje žada naudotis taip pat aktyviai kaip ir 2009 metais.

Vis dėlto gyventojų dalis, per artimiausią pusmetį ketinanti naudotis internetu bibliotekose, nepasikeitė – internetu besinaudojantys lankytojai ketina tą daryti ir toliau, dar dešimtadalio tikimasi prisijungiant ateityje, o trečdalis gyventojų kol kas vis dar nėra lojalūs šioms naujovėms.

Viešos interneto prieigos vartotojų struktūra pamažu keičiasi – ji ne tik „bręsta“, bet ir perima iš jaunimo interneto naudojimo būdus. Jaunimas, bendravimą internetu jau pavertęs įpročiu, tuo „užkrečia“ ir savo tėvus bei senelius. 2009 m. bibliotekų kompiuteriai daugiausiai (per 20 proc. lankytojų) naudoti bendravimui – elektroniniams laiškamsi siųsti ir gauti, taip pat kultūros ir laisvalaikio reikmėms – laikraščių, žurnalų bei interneto tinklalapių skaitymui bei informacijos apie renginius paieškai ar skelbimui, be to, dažnai internetas tarnavo su mokslu ir darbu susijusioms užduotims atlikti.

Apklausti bibliotekų vadovai ir bibliotekininkai teigė, kad vieša interneto prieiga pirmiausiai teikė lankytojams socialinę naudą – pagerino bendravimo su draugais ir artimaisiais sąlygas, padėjo tikslingiau pasirinkti laisvalaikio praleidimo būdą bei teikė pagalbą studijuojant, mokantis ar atliekant įvairius kasdieninius darbus.

Ketinančių pradėti naudotis interneto prieiga dalis bibliotekose (procentais)

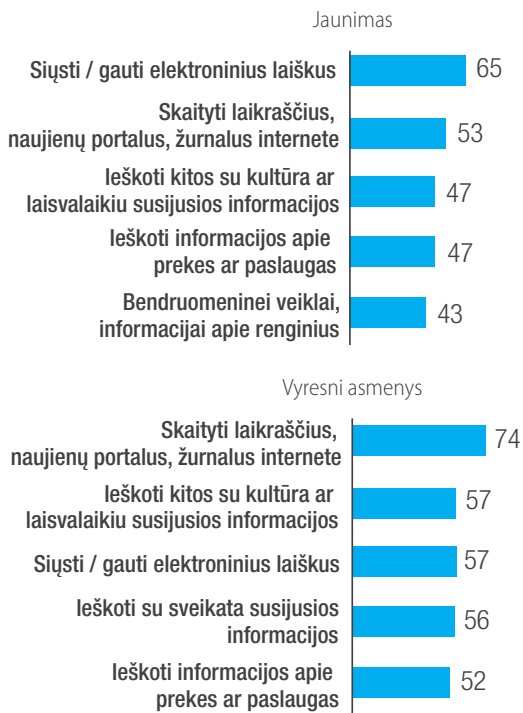

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

Pagrindinė viešos interneto prieigos bibliotekoje nauda – socialinė

Viešos interneto prieigos vartotojų dažniausi naudojimosi internetu bibliotekoje tikslai (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

Dauguma (64 proc.) apklaustų viešos interneto prieigos vartotojų nurodė, kad internetu bibliotekoje naudojasi todėl, kad ši paslauga yra nemokama. Trečdalis viešos interneto prieigos vartotojų internetu bibliotekoje naudojasi todėl, kad tokios galimybės neturi namuose; dar daugiau yra tokių, kurie vieša interneto prieiga naudojasi atėję į biblioteką kitų paslaugų.

Įvertinus viešos interneto prieigos teikiamą naudą vartotojams, buvo nustatyta, jog 52 proc. sudaro socialinė nauda – galimybė bendrauti e.bendravimo priemonėmis, gauti kultūrinę, bendruomeninę ir laisvalaikio informaciją, mokytis, ieškoti informacijos apie sveikatą ar gauti e.valdžios paslaugas. Svarbi ir ekonominė nauda – pagalba atliekant reikiamus darbus, darbo paieška, pinigų taupymas, galimybė nusipirkti/užsidirbti internetu – ji sudaro 21 proc. Tad naudojimasis vieša interneto prieiga bibliotekoje daugeliui vartotojų labiau teikia socialinę naudą.

Skirtingų socialinių–demografinių charakteristikų vartotojų grupės gauna skirtingas interneto bibliotekoje naudas – tiek ekonomines, tiek socialines.

Vyriausio amžiaus (daugiau nei 55 metai) respondentai dažniau teigė, jog internetas jiems padėjo socialiai integruotis – pirmiausia praturtino laisvalaikį. Pagerėjusį bendravimą su artimaisiais ir draugais pajuto aktyviausiai bei vidutiniškai aktyviai internetu bibliotekoje besinaudojantys respondentai. Rūpintis sveikata internetas dažniau padėjo moterims, vyresniems nei 35 metų amžiaus viešos interneto prieigos vartotojams, asmenims su aukštuoju išsilavinimu, vidutinėmis pajamomis disponuojantiems apklaustiesiems, specialistams ir tarnautojams, pensininkams, neįgaliesiems, namų šeimininkėms ir asmenims, internetu galintiems naudotis tik bibliotekoje.

Ekonominę naudą – galimybę sutaupyti labiausiai pajuto 25–34 m. amžiaus viešos interneto prieigos vartotojai bei vidutinėmis pajamomis disponuojantys asmenys. Internetu dažniau pinigų užsidirbo arba padidino savo pajamas vyrai bei geriausiai kompiuteriu mokantys naudotis viešos interneto prieigos vartotojai. Daiktų ar paslaugų internetu dažniau įsigijo 23–34 m. amžiaus asmenys, didžiausiomis pajamomis disponuojantys respondentai bei specialistai ir tarnautojai, o vyrai, 25–34 m. amžiaus asmenys, respondentai su aukštuoju išsilavinimu, internetu aktyviai besinaudojantys asmenys (galintys juo naudotis tik bibliotekoje) dažniau teigė, jog internetas jiems padėjo rasti darbą. Valdžios e. paslaugomis bibliotekose dažniau pasinaudojo vyrai, didžiausiomis pajamomis disponuojantys asmenys bei specialistai ir tarnautojai.

Jaunimui internetas bibliotekose buvo pagalbininkas papildomai šviečiantis ar atliekant mokslo užduotis – 15–24 m. amžiaus respondentai (ypač moksleiviai), internetu ne vien bibliotekoje galintys pasinaudoti asmenys, aktyvūs interneto vartotojai bei turintys pakankamus kompiuterinio raštingumo įgūdžius dažniau teigė, jog internetas jiems padėjo mokantis ar studijuojant. Vyresnė karta, moterys, specialistai bei tarnautojai, taip pat aktyvūs interneto bei gerus kompiuterinio raštingumo įgūdžius turintys viešos interneto prieigos vartotojai dažniau teigė, jog internetas padėjo geriau atlikti darbo užduotis.

Lyginant miesto ir kaimo gyventojų nurodytas naudojimosi internetu bibliotekoje naudas, verta atkreipti dėmesį, jog kaimo gyventojai dažniau pastebi, kad internetas teikė socialinę naudą – praturtino jų laisvalaikį. Tuo tarpu mieste gyvenantys vartotojai dažniau pajuto ekonominę naudą – sutaupė pinigų ar susirado darbą. Pastaroji nauda labiausiai pastebima didmiesčiuose, kur nedarbas paskutiniaisiais metais augo sparčiausiai.

„Internetas man yra geras ryšys su užsienyje studijuojančiu sūnumi – susirašinėjame elektroniniais laiškais, neribotai ir patogiu laiku kalbamės, naudodamiesi nemokamų pokalbių programa.“

Bedarbė, Utenos apskritis

Lyginant miesto ir kaimo gyventojų nurodytas naudojimosi internetu bibliotekoje naudas, verta atkreipti dėmesį, jog kaimo gyventojai dažniau pastebi, kad internetas teikė socialinę naudą – praturtino jų laisvalaikį.

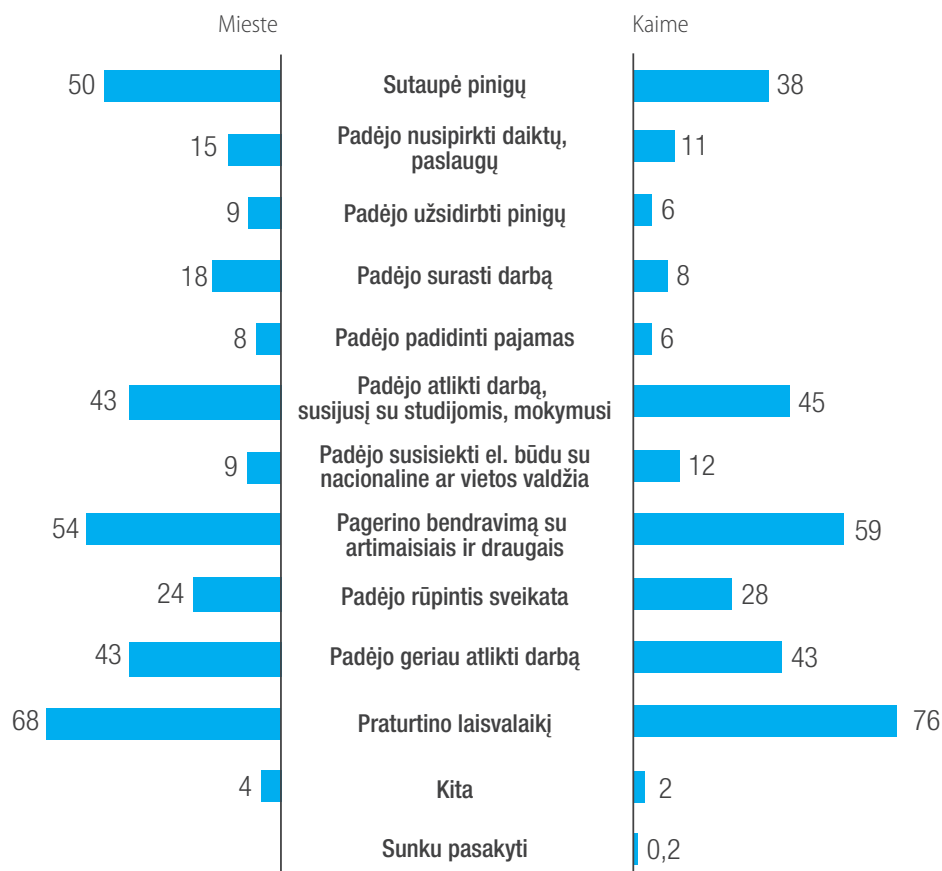

27

Ekonominio sunkmečio metais taip pat pastebėta:

- Naudojimasis internetu darbo ir komerciniais tikslais dažniau yra vienkartinis veiksmas, tai yra daręs maždaug kas dešimtas šalies gyventojas. Be to, miestų bibliotekose gerokai padaugėjo gyventojų, kurie naudojami elektroninės bankininkystės paslaugomis, ieško informacijos apie prekes ar yra pasinaudoję internetu savo prekių ar paslaugų reklamai.
- Bedarbiai rečiau nei kiti naudojami elektroninės bankininkystės paslaugomis, tačiau dažniau internete ieškojo darbo.
- Lietuvos bibliotekose dažniau naudojama internetu su darbu susijusioms užduotims atlikti, taip pat darbo ar darbuotojų paieškai, nei ką nors pirkti ar atsiskaityti e.banke.

Viešos interneto prieigos vartotojų nurodoma bibliotekoje teikiamo interneto nauda (procentais)

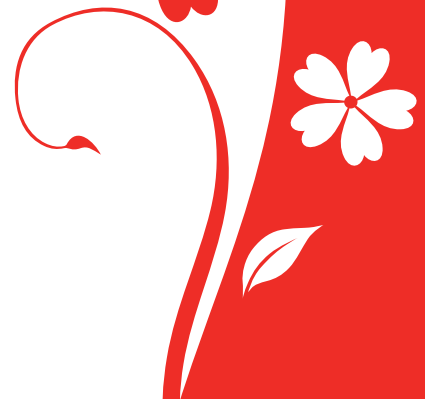

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

28

POKYČIŲ TENDENCIJOS

POKYČIŲ TENDENCIJOS

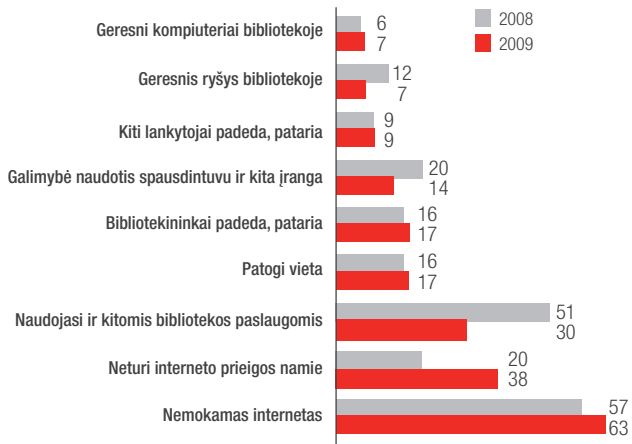
Jaunimas negali be interneto

Visi apklausoje dalyvavę Lietuvos vaikai nurodė turį galimybę naudotis internetu. Tai karta, kuri savo gyvenimo, bendravimo ir mokslo jau neįsivaizduoja be interneto. Ji pirmoji, galinti juo naudotis ir namuose, ir mokykloje – tokią galimybę turi 70 proc. vaikų. Kasdien internetu naudojasi du iš trijų vaikų, ypač daug vaikų internetą naudoja bendravimui, laisvalaikiui, mokymuisi.

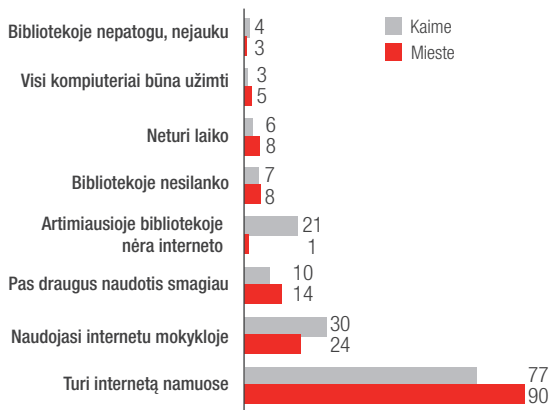
Viena iš tendencijų – per pastaruosius metus bibliotekose internetu besinaudojančių vaikų sumažėjo beveik perpus, o naršančiųjų mokykloje skaičius didėjo ir mieste, ir ypač – kaime. Tačiau dar daugeliui socialinės rizikos grupės vaikų ar gyvenančių kaime biblioteka yra alternatyva, jei jie negali internetu naudotis namuose ar mokykloje.

Vaikai iš bibliotekų paprastai išsineša geras emocijas ir šiltus prisiminimus, ypač tie, kurie naudojasi vieša interneto prieiga. Nors daugelis bibliotekos dar netapatina su „populiaria“ vieta ir mintyse ji iškyla kaip knygų pasaulis, vis dėlto biblioteka įvardijama kaip šiuolaikiška vieta, o bibliotekininkai, anot vaikų, yra linksmi, mandagūs, geri pagalbininkai.

Priežastys, kodėl vaikai naudojami internetu bibliotekoje (procentais)

Priežastys, kodėl vaikai nesinaudoja nemokamu internetu bibliotekoje (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, vaikų apklausa, 2009

Kasdien internetu naudojasi du iš trijų vaikų, ypač daug vaikų internetą naudoja bendravimui, laisvalaikiui, mokymuisi.

30

Išplėstos funkcijos ir nauji iššūkiai

Sociologų teigimu, interneto skverbtis į bibliotekas iš esmės pakeitė jų misiją. Nors biblioteka vis dar suvokiama kaip „knygų skaitymo centras“, susiformavo nauja grupė lankytojų, kurie į biblioteką ateina dėl interneto. Nemaža jų dalis – dažniau kaimo gyventojai, vaikai iš socialinės rizikos šeimų, bedarbiai ar pensininkai – „prisijaukino“ internetą. Vieša interneto prieiga Lietuvos bibliotekose dabar naudojasi vienas iš penkių šių lankytojų, o su kompiuteriais ir internetu bibliotekas sieja vienas iš trijų viešos interneto prieigos vartotojų.

Nors beveik 70 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų žino apie galimybę nemokamai naudotis internetu bibliotekose (kas ketvirtas yra girdėjęs apie projektą „Bibliotekos pažangai“), projekto vykdytojai ir bibliotekininkų bendruomenės dar turės įveikti naujus iššūkius – į bibliotekas pritraukti naujų lankytojų, įtikinti ir padėti internetu naudotis socialiai bei ekonomiškai silpnesnėms žmonių grupėms.

Nors rečiausiai bibliotekų lankytojai naudojasi e.valdžios paslaugomis, tačiau kai kuriomis jų vis dėlto naudojasi kone du kartus dažniau nei kiti interneto vartotojai. Maždaug trečdalis viešos interneto prieigos vartotojų yra ieškoję informacijos apie transporto priemones, registravę jas (35 proc.), kiek mažiau žmonių – teikę pajamų, turto deklaracijas elektroniniu būdu (27 proc.) arba prašymus socialinėms išmokoms ir kompensacijoms gauti, ieškoję su tuo susijusios informacijos (23 proc.).

Kas septintas internetu yra užsisakęs asmens dokumentus bei pateikęs gyvenamosios vietos deklaracijas, o kas dvidešimtas viešos interneto prieigos vartotojas yra užsisakęs gimimo, santuokos, ištuokos ir kitokius liudijimus, teikęs pranešimus policijai arba prašymus statyboms. Pastebima, kad e.valdžios paslaugomis bibliotekose šiandien vis dar dažniau naudojasi jaunesni, labiau pasiturintys žmonės.

Su biblioteka siejamos asociacijos (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

Kas septintas internetu yra užsisakęs asmens dokumentus bei pateikęs gyvenamosios vietos deklaracijas, o kas dvidešimtas viešos interneto prieigos vartotojas yra užsisakęs gimimo, santuokos, ištuokos ir kitokius liudijimus, teikęs pranešimus policijai arba prašymus statyboms.

31

Šiandien Lietuvos piliečiai dar palyginti mažai žino apie galimybes internetu kreiptis į valdžios institucijas, ieškoti informacijos apie transportą, pateikti pajamų ir turto deklaracijas.

Šiandien Lietuvos piliečiai dar palyginti mažai žino apie galimybes internetu kreiptis į valdžios institucijas, ieškoti informacijos apie transportą, pateikti pajamų ir turto deklaracijas. Dar nedaugelis internete ieško su sveikata susijusios informacijos, o bibliotekų lankytojai ieškoti tokios informacijos, ypač sekti Ligonių kasų kaupiamą informaciją ir registruotis sveikatos priežiūros įstaigose, visiškai nustojo. Naudingos žmonėms būtų ir saugaus elektroninio atsiskaitymo bei elektroninės bankininkystės žinios, kurios dar gana menkos. Tiesa, tyrimo duomenimis, šių žinių nauda pirmiausia turi tikėti pagrindiniai lankytojų konsultantai – patys bibliotekininkai.

Naudojimasis internetu e. valdžios paslaugomis (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų ir gyventojų apklausa, 2009

32

POKYČIŲ VERTINIMAI

POKYČIŲ VERTINIMAI

Bibliotekų aprūpinimas

Šiandien trys iš keturių Lietuvos bibliotekų, jų vadovų teigimu, ketina viešą interneto prieigą dar plėsti, o planuoti darbai yra užbaigti 25 proc. šalies bibliotekų. Daugiau erdvės ir šiek tiek daugiau finansinių išteklių – to reikia bibliotekų vadovams, kad jie galėtų dar geriau teikti interneto paslaugas miesto ir kaimo žmonėms. Bibliotekose, kuriose neketinama kurti naujų interneto darbo vietų, numatoma atnaujinti kompiuterius.

Bibliotekininkų apklausa rodo, kad du trečdaliai jų yra patenkinti turimu interneto greičiu, nors greitaigio ryšio poreikiai sparčiai auga. Techninės priežiūros kokybė tenkina daugumą bibliotekininkų. Teikdami viešos interneto prieigos paslaugas bibliotekininkai dažniausiai konsultuojasi su centrinės bibliotekos darbuotojais (86 proc. atvejų) arba naudojami turima metodine medžiaga (66 proc.).

Bibliotekų vadovų nuomone, metodinės pagalbos taip pat užtenka, programinės įrangos pastaraisiais metais bibliotekose padaugėjo, jos kokybė pagerėjo. Vis dėlto vadovai, ypač kaime, tikisi, kad darbuotojų interneto vartojimo įgūdžiai dar gerės.

Bibliotekininko statusas stiprėja

Lietuvoje išaugo raštingų, pasitikinčių savo naudojimosi kompiuteriu įgūdžiais (77 proc. vertina kaip pakankamus) bei interneto naudojimo įgūdžiais (75 proc. laiko pakankamais) bibliotekininkų karta. Gerėja jų konsultavimo gebėjimai ir žinios apie interneto turinio paiešką, komunikaciją internete, taip pat dėl technikos problemų. Gebėjimų gerinimui dar yra erdvės – vis dar nemaža bibliotekininkų dalis jaučia, kad nepakankamai gerai moka naudotis taikomosiomis programomis („Word, Excel“, „Power Point“), nedaug bibliotekininkų moka kurti interneto turinį.

“Internetu patogiai registruojusi pas gydytoją. Pavyzdžiui, mūsų poliklinikoje eilėje su sergančiais asmenimis tenka pastovėti iki valandos. Internetu registruotis yra patogiau – tau atsiunčiama žinutė, kurioje nurodytas priėmimo laikas. Žinutės taip pat padeda nepamiršti, kad reikia apsilankyti pas gydytoją.”

Pensininkė, Marijampolės apskritis

34

Pastaraisiais metais vis daugiau bibliotekininkų sužino ir išmoksta naudotis internetu naujovėmis. Žinomiausia naujovė – interneto enciklopedija „Wikipedia“, kurią žino ir moka naudotis du trečdaliai bibliotekininkų. Galima tikėtis, kad tokias naujoves papildys „YouTube“ ir kitos vaizdo įrašų dalijimo sistemos, tinklaraščiai, vėliau – „Library 2.0“, „Flickr“ ir kitos nuotraukų sistemos bei „Web 2.0“ sprendimai ir RSS skaitytuvai.

Bibliotekininkai savo paslaugų viešinimo visuomenei įgūdžius vertina gerai, kiek silpniau – gebėjimus bendrauti su valdžios atstovais ar žiniasklaida. Stinga ir bendravimo įgūdžių su specialiujų poreikių turinčiais vartotojais. Bibliotekininkai mano, kad jų teikiamos paslaugos per pastaruosius metus nepakito arba kiek pagerėjo. Kas antras bibliotekininkas mano, kad padėtis, susijusi su informacinėmis technologijomis bei viešos interneto prieigos paslaugomis, per pastaruosius metus nepakito, o kas trečias – tvirtina, kad padėtis pagerėjo.

Bibliotekų lankytojai taip pat jaučia pokyčius, susijusius su padidėjusia bibliotekininkų kvalifikacija, ir tuo noriai naudojasi. Dauguma internetu bibliotekose besinaudojančių vartotojų (81 proc.) yra kreipęsi pagalbos ar konsultavęsi su bibliotekininkais, o kiek daugiau nei kas penktas (23 proc.) tai daro dažnai arba nuolatos.

Apklausa rodo, kad dažniausiai viešos interneto prieigos vartotojai, komentuodami pastarųjų metų pokyčius, pastebi aptarnaujančio personalo kompetenciją – 62 proc. tikisi gauti darbuotojų patarimą. Vyriausio amžiaus respondentai dažniau nurodė, kad galimybė gauti darbuotojų patarimą ar pagalbą pagerėjo. Tai nulemia, kad iš viešos interneto prieigos paslaugų geriausiai yra vertinamas darbuotojų paslaugumas bei kompetencija („gerai“ arba „labai gerai“ vertina atitinkamai 95 proc. ir 92 proc.).

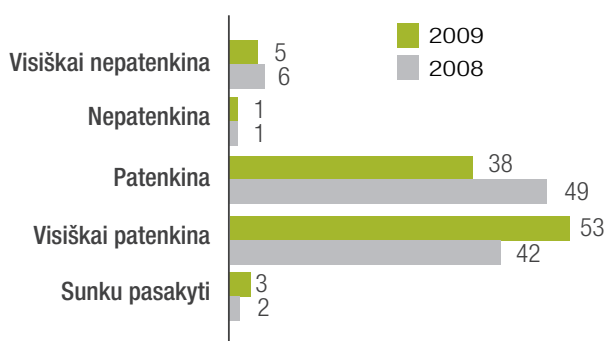
Dauguma interneto bibliotekose vartotojų yra patenkinti bibliotekininkų pagalba, o per pasta-

PER 2009 M. BIBLIOTEKOSE NAUDOTIS IT APMOKYTA BEVEIK 8,5 TŪKST. LANKYTOJŲ.

Pasitenkinimas bibliotekininko pagalba, konsultacija (procentais)

Šaltinis: TNS Gallup, viešos interneto prieigos vartotojų apklausa, 2009

„Kai naudojiesi internetu, nereikia važiuoti į miestą už komunalines paslaugas mokėti, bilieto autobusui pirkti. Tokiu būdu sutaupoma ne tik daug pinigų, bet ir laiko bei „nervų“ – kartais išvažiuoji į miestą, o autobuso grįžti atgal nėra.“

Bedarbė, Panevėžio apskritis

ruosius metus padaugėjo jų pagalbą įvardijusių kaip „visiškai patenkinančių“. Pažymėtina, kad pasitenkinimas darbuotojų konsultacijomis didėja tiek tarp jaunimo, tiek tarp vyresnių respondentų.

Bibliotekos – nauja erdvė bendravimui

Įvairių socialinių grupių tyrimas atskleidė, kad pastaraisiais metais iš esmės keičiasi bibliotekos įvaizdis. Ypač entuziastingai, naujoviškai biblioteką supranta tie asmenys, kurie bibliotekose praleidžia daugiausiai laiko – jų šeiminkai, tai yra bibliotekininkai.

Palyginti su 2008 metais, bibliotekininkų įvaizdis, anot jų pačių, tapo dar pozityvesnis. Jų nuomone, bibliotekos – tai populiarios, smagios, šiuolaikiškos ar net madingos vietos leisti laiką, kur gera bendrauti su draugais ir kitais žmonėmis. Tarp bibliotekininkų padaugėjo manančių, kad jų bibliotekos yra aprūpintos naujausia įranga ir yra labiau skirtos jaunimui. Pakilus bibliotekų emociniam vertinimui, kiek atidžiau bibliotekininkai pradėjo vertinti patys save – sumažėjo manančių, kad čia dirba aukštos kvalifikacijos specialistai.

Pozityviai apie biblioteką mano ir jų vadovai. Apklaustos duomenimis, vadovai biblioteką laiko populiaria, šiuolaikiška, smagia vieta bendrauti, kur gera atmosfera, kur nuolat diegiamos naujovės, platus paslaugų spektras ir geri pagalbinkai. Vadovų nuomone, biblioteka neapsiriboja viena socialine grupe – ji skirta plačiajai visuomenei.

36

Šalies gyventojų tyrimas taip pat rodo, kad biblioteka vis dažniau laikoma madinga, šiuolaikiška, aprūpinta naujais įranga vieta. Manančiųjų, jog tai gera vieta bendrauti ir kad joje tvyro gera atmosfera, smagu leisti laiką, daugėja. Ypač toks požiūris ryškėja tarp tų, kurie pastaruoju metu apsilankė bibliotekose, o ne girdėjo apie jas iš kaimynų ar kitų pažįstamų.

Penkių šalies savivaldybių institucijų tikslinio tyrimo duomenimis, šalies gyventojai labiausiai patenkinti kultūros ir laisvalaikio bei švietimo įstaigų paslaugomis. Bibliotekos yra tarp dažniausiai lankomų savivaldybių institucijų, o jų paslaugomis yra patenkinti du trečdaliai gyventojų, ypač moterys ir jaunimas. Ypač patenkinti bibliotekose internetu besinaudojantys gyventojai – jei būtų jų valia, jie bibliotekų finansavimui skirtų didžiausią savivaldybių biudžeto dalį!

Pakilus bibliotekų emociniam vertinimui, kiek atidžiau bibliotekininkai pradėjo vertinti patys save – sumažėjo manančių, kad čia dirba aukštos kvalifikacijos specialistai.

PAGRINDINĖS BIBLIOTEKOS ĮVAIZDŽIO SAVYBĖS TARP VISUOMENĖS GRUPIŲ

VAIKŲ	GYVENTOJŲ	BIBLIOTEKININKŲ	BIBLIOTEKŲ VADOVŲ
Bibliotekininkai – geri pagalbininkai (81 proc.)	Bibliotekininkai – geri pagalbininkai (62 proc.)	Bibliotekininkai – geri pagalbininkai (77 proc.)	Bibliotekininkai – geri pagalbininkai (65 proc.)
Bibliotekininkai – linksmi ir mandagūs (61 proc.)	Bibliotekininkai – linksmi ir mandagūs (46 proc.)	Bibliotekininkai – linksmi ir mandagūs (73 proc.)	Aprūpinta naujais įranga (62 proc.)
Šiuolaikiška (44 proc.)	Šiuolaikiška (37 proc.)	Populiari vieta leisti laiką (71 proc.)	Bibliotekininkai – linksmi ir mandagūs (54 proc.)
Aprūpinta naujais įranga (44 proc.)	Smagu ten leisti laiką (29 proc.)	Vieta bendrauti su kitais žmonėmis, draugais (63 proc.)	Smagu ten leisti laiką (46 proc.)
Smagu ten leisti laiką (32 proc.)	Aprūpinta naujais įranga (25 proc.)	Smagu ten leisti laiką (57 proc.)	Vieta bendrauti su kitais žmonėmis, draugais (45 proc.)

Šaltinis: TNS Gallup vaikų, gyventojų, bibliotekininkų ir bibliotekų vadovų apklausos, 2009

